

b. I hvor mange av disse sakene har "tidligere" eier fått fornyet sin konsesjon?

Svar:

Tidligere eier har fått ny konsesjon i alle 5 tilfellene. Ingen søknader om foregrepet hjemfall i perioden har blitt avslått.

c. Hvilke kostnader har eier hatt for å fornye sin konsesjon?

Svar:

Foregrepet hjemfall innebærer at vannfallet med tilhørende anlegg tilfaller staten vederlagsfritt med en gang og at tidligere konsesjonær gis anledning til å kjøpe eller leie vannfallet og anleggene tilbake for en ny periode på inntil 50 år. Konsesjonæren må da betale markedspris eller markedsleie ved tilbakekjøpet/tilbakeleien. Nedenfor følger en oversikt over de beløp som er betalt til staten for foregrepne hjemfall etter lovendringen i 1993:

Norsk Hydro (avtale om tilbakekjøp inngått 13.7.1995)

Tyin	605 millioner kroner
Fortun	450 millioner kroner
Moflåt	85 millioner kroner
Mæl	85 millioner kroner

Norske Skog (avtale om tilbakekjøp inngått 14.12.2000)

Hofsoss, 22,9 %	42 millioner kroner
-----------------	---------------------

d. Er statsråden enig i at gjeldende praksis ved foregrepet hjemfall har vært at tidligere eier har fått fornyet sin konsesjon?

Svar:

Ja.

Spørsmål 2

Regjeringen legger opp til krav om 2/3 offentlig eierskap. I enkelte tilfeller kan både offentlige og private investorer stå som eier i et selskap.

a. Hvor stor andel private eiere kan et offentlig selskap ha før det ikke lenger regnes som offentlig eier av vannkraftverk?

Svar:

I lovforslaget § 2 første ledd foreslår Regjeringen at bare offentlige kan få konsesjon etter industrikonsesjonsloven. Som offentlige regnes statsforetak, kommuner og fylkeskommuner. Konsesjon kan også gis til selskap, foretak, lag eller sammenslutning som er direkte eller indirekte eid av de ovennevnte, forutsatt at disse eierne alene eller sammen direkte eller indirekte innehar minst to tredjedeler av kapitalen og stemmene. I tillegg vil det bli foretatt en konkret vurdering av om organiseringen er slik at det

åpenbart foreligger reelt offentlig eierskap. Dersom det skjer endringer som røkkes ved det offentlige eierskapet, vil det ikke foreligge grunnlag for å inneha konsesjonspliktige vannfallrettigheter, jf. forslaget til ny § 3. Det vises til proposisjonens punkt 5.3.2.

b. Er for eksempel Hafslund å anse som offentlig eier av vannkraftverk?

Svar:

Hafslund ASA regnes som et privat selskap etter industrikonsesjonsloven både etter de reglene som gjaldt frem til den provisoriske anordningen og etter forslagene i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008).

c. Vil Regjeringen tillate at et privat selskap eier 1/3 av et kraftverk, og et offentlig selskap - med 1/3 private aksjonærer - eier de resterende 2/3 av kraftverket?

Svar:

Departementet vil forhindre muligheter til omgåelser og utvanning av eierskapet som ikke vil være i samsvar med regelen om et 2/3 reelt offentlig eierskap til vannkraftsressursene. De foreslåtte endringene i § 2 nytt første ledd om krav som stilles til reelt offentlig eierskap for å kunne meddele konsesjon til et offentlig selskap og ny § 3, åpner for en vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det vises til proposisjonens punkt 5.3.2.

Spørsmål 3

Vedrørende skattlegging av vannkraft.

a. Betaler industrien noen form for skatt, og i tilfelle hva slags og hvor mye, ved bruk av egen kraftproduksjon til industrivirksomhet?

b. Dersom et industriselskap i en konsolideringsmodell benytter seg av muligheten til selge 2/3 av kraftverket til offentlige eiere, vil industriselskapet komme nøyaktig likt ut skattemessig pr kwh som om de fortsatte å eie hele kraftverket og brukte kraften kun til eget forbruk?

c. Dersom et industriselskap i en konsolideringsmodell benytter seg av muligheten til selge 2/3 av kraftverket til offentlige eiere, for så å inngå en kraftkontrakt til under markedspris, kan industriselskapet risikere å måtte skatte for noen som helst slags fordeler?

Svar:

Spørsmålet er blitt forelagt for Finansdepartementet som uttaler følgende:

"A)

Det legges til grunn at det med "industrien" her ikke siktes til kraftproduksjonen, men annen industrivirksomhet.

Industrivirksomhet og kraftproduksjon er alminnelig skattepliktig, basert på en overskuddsberegning. Den alminnelige skattesatsen er 28 pst.

Ved beregning av grunnrenteinntekt i kraftproduksjon er hovedregelen at kraftsalget verdsettes til spotmarkedspris. Dersom kraften benyttes i egen kvalifisert produksjonsvirksomhet, kommer unntaksbestemmelsen i skatteloven § 18-3 annet ledd bokstav a nr. 3 til anvendelse. Verdien på kraftproduksjonen settes da til prisen i henhold til Statkrafts 1976-kontrakter.

B)

Det legges til grunn her at industriselskapet (selgeren) før salget eier kraftverket direkte (og ikke indirekte i form av aksjer). Det legges videre til grunn at hele kraftverket (samtlige andeler) avhendes til et offentlig eid aksjeselskap, der selgeren samtidig erverver 1/3 av aksjene i det offentlige selskap.

Endringen i industriselskapets eierforhold til kraftverket kan medføre vesentlige skattemessige endringer ved beregning av grunnrenteinntekt for vannkraftproduksjonen. Ved direkte eierskap vil industriselskapet i dagens situasjon ha grunnlag for bruk av skattelovens unntaksbestemmelser i § 18-3 om internprising mellom skattyterens kraftverk og nærmere bestemte typer produksjonsvirksomheter, ved beregning av grunnrenteinntekten basert på en kraftpris tilsvarende 1976-kontrakter (20,352 øre per kWh i 2007). Ved bruk av AS-formen må industriselskapet ha mer en 90 pst. eierandel i AS'et for å kunne videreføre anvendelsen av unntaksregelen i § 18-3. Dersom industriselskapet ikke har så stor eierandel, vil grunnrenteinntekten etter hovedregelen bli beregnet ut fra observerte spotmarkedspriser.

I forhold til beregning av alminnelig inntekt skal markedsmessig pris legges til grunn. Skatteloven § 13-1 gir hjemmel for skjønnsfastsettelse dersom formue og inntekt er redusert på grunn av interessefellesskap mellom partene.

C)

Det legges til grunn at industriselskapets salg (realisasjon) av andelene i kraftverket til et offentlig eid aksjeselskap også skjer til under markedspris, siden prisen på tilbakekjøpet av kraft er under markedspris. Det legges også her til grunn at industriselskapet erverver 1/3 av aksjene i det offentlig eide aksjeselskapet.

Legges det til grunn at vederlaget ved realisasjonen er satt lavere enn markedsverdien, vil dette kunne få betydning både for selger og kjøper, i forhold til fastsettelse av alminnelig inntekt og grunnrenteinntekt. For industriselskapet (selger) vil fastsettelse av realisasjonsvederlaget og prisen på kraften kunne få betydning på følgende måter:

Gevinstberegningen skal baseres på markedspris. Det rimelige kraftkjøpet vil kunne bli å anse som en del av vederlaget ved realisasjonen. I en slik transaksjon vil vederlaget ved gevinstberegningen kunne bli satt høyere. Skatteloven § 13-1 gir hjemmel for skjønnsfastsettelse dersom formue og inntekt er redusert på grunn av interessefellesskap mellom partene. Tilsvarende vil gjelde for beregning av gevinst (ev. tap) etter de særskilte realisasjonsreglene i skatteloven § 18-3 niende

ledd. Beregningen etter denne bestemmelsen skal også baseres på markedspriser.

For erverver (kjøper) av kraftanlegget (det offentlig eide aksjeselskapet) vil fastsettelse av realisasjonsvederlaget og prisen på kraften kunne få betydning bl a på følgende måte:

Beregningsgrunnlaget for grunnrenteinntekten skal som hovedregel verdsettes til spotmarkedspris, multiplisert med kraftproduksjonen i den enkelte time. Fra denne hovedregelen er det gjort unntak for visse typer avtaler og for konsesjonskraft. Ved bruk av AS-formen, slik som i dette tilfellet, kreves det mer en 90 pst. eierandel i ASet for at aksjonæren skal kunne videreføre anvendelsen av unntaksregelen i § 18-3 annet ledd bokstav a nr. 3, om internpris. Ved beregningen av grunnrente i kraftverket vil da den observerte spotmarkedsprisen bli lagt til grunn. Verdsettelse av kraft etter bestemmelsen i skatteloven § 18-3 annet ledd bokstav a nr. 2, om nye langsiktige kontrakter, forutsetter at kraftkjøperen er en uavhengig part.”

Spørsmål 4

88 % av de norske vannkraftressursene er allerede kontrollert og eide av den norske stat. Private kraftverk underlagt hjemfall utgjør ca. 6,5 %.

a. På hvilken måte ser man for seg en bedring av den totale ressursforvaltningen ved at 6,5 % mer av norsk vannkraft blir offentlig eid.

Svar:

Et av formålene med industrikonsesjonsloven fra 1917 var å skape offentlig eierskap på sikt. Det konsoliderte regelverket som nå er fremmet for Stortinget skal sikre og styrke dette offentlige eierskapet, og i tillegg slutføre prosessen som ble startet for snart hundre år siden. Det vises her særlig til proposisjonen punkt 3.2.3.

Som det fremgår av proposisjonen punkt 5.1 har prinsippet om offentlig eierskap til landets vannkraftressurser vært lagt til grunn siden hjemfall ble innført som vilkår i vassdragslovgivningen. Regjeringen vil at våre energiresurser skal være hele folkets eie. Regjeringen vil derfor ha et sterkt offentlig eierskap til våre vannkraftressurser. Dette innebærer at forvaltningen av vannkraften som vår viktigste fornybare energiresurs skal komme hele samfunnet til gode. Dette skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Hjemfall skal være et virkemiddel for å oppnå formålet om offentlig eierskap.

Dersom om lag 6,5 prosent av vannkraften skulle unntas fra modellen, ville den bli både mindre konsistent og dårligere egnet til å oppnå formålet om offentlig eierskap. Det lar seg ikke hevde at formålet om et system for offentlig eierskap til vannkraften vil kunne oppnås like effektivt ved å unnta om lag 6,5 prosent av de samlede ressursene.

Etter departementets syn ivaretar den foreslåtte modellen overfor de berørte private selskapene prinsippet om forholdsmessighet ved at de gis adgang til fortsatt å beholde vannfall og kraftverk frem til utløpet av konsesjonsperioden, på samme vilkår som konsesjonene opprinnelig ble gitt og som hele tiden har vært forutsatt.

b. Hva forventer regjeringen at Norge som nasjon tjener økonomisk på sterkere regulering av nevnte 6,5 % av vannkraften

Svar:

Muligheten for eiere av kraftverk med hjemfallsvilkår til å oppnå en ny konsesjon for en periode på 50 år gjennom foregrepet hjemfall bortfaller. Dette gjelder ca 4,6 TWh av ca 7,8 TWh. Endringen innebærer ikke at konsesjonærene mister en fordel de har hatt, fordi det er en forutsetning om markedsverdi ved tilbakekjøp/leie etter foregrepet hjemfall.

I proposisjonen foreslås lovfesting av dagens adgang til omgjøring av konsesjonsvilkårene om tidsbegrensning og hjemfall dersom vannfall og kraftverk med hjemfallsvilkår overdras fra private til offentlige eiere. Søknader om omgjøring skal innvilges så fremt konsesjonæren eller erververen oppfyller vilkårene til offentlig eierskap som følger av forslaget til § 2 nytt første ledd i industrikonsesjonsloven. Lovfestingen vil skape forutsigbarhet for private eiere av kraftverk med hjemfallsvilkår. Regjeringen mener at endringsforslagene ikke svekker industriens rammebetingelser i årene fremover.

Det vises til spørsmål c for de økonomiske konsekvensene av innføring av konsolideringsmodellen generelt.

c. Ser man for seg økt verdiskapning fra vannkraftsektoren som følge av konsolideringsmodellen, alt annet uendret?

Svar:

Konsolideringsmodellen innebærer en konsolidering av tidligere lovverk og vil ytterligere styrke det offentlige eierskapet som alltid har ligget til grunn for norsk vannkraftproduksjon. Hjemfallsreglene har sikret et sterkt spredt offentlig eierskap. De økonomiske konsekvensene av de endringene som nå foreslås i Ot.prp. nr. 61 er derfor begrensede. Dette innebærer at den økonomiske verdiskapningen vil være om lag som om man hadde beholdt reglene slik de var før dommen i EFTA-domstolen.

Endringene vil sikre at vi fortsatt kan ha spredt offentlig eierskap av vannkraftproduksjon, og regjeringens vurdering er at Norge som nasjon vil være tjent med dette.

Spørsmål 5

Vedrørende konsesjoner til offentlig eide kraftverk.

a. Hvor ofte skal evigvarende konsesjoner til offentlig eide kraftverk revideres?

Svar:

Etter vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 og industrikonsesjonsloven § 5 a kan konsesjoner revideres etter 30 år fra konsesjonstidspunktet.

Ved lovendringen i 1992 ble det gjort endringer på flere vesentlige punkter når det gjelder reglene om revisjon av konsesjonsvilkår. Det vises til Ot.prp. nr 50 (1991-92) og Innst. O. nr 66 (1991-92). Følgende "overgangsregel" ble vedtatt ved lovendringen i 1992:

"Tidligere gitte tidsubegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Revisjon kan for alle konsesjoner i alle tilfeller skje 30 år etter denne lovs ikrafttrekken. Tidligere gitte konsesjoner etter vassdragsloven omfattes likevel ikke. For øvrig gjelder loven også for gitte konsesjoner."

b. Kan konsesjoner til offentlig eide kraftverk revideres, av miljøhensyn og lignende, med et slikt resultat at total kraftproduksjon reduseres nevneverdig?

Svar:

Det følger av Ot.prp. nr. 50 (1991-1992) at det ved revisjon av konsesjonsvilkårene kan være aktuelt å pålegge minstevannføringer eller foreta justeringer i tidligere fastsatte minstevannføringer. Det står videre at man imidlertid må være varsom med å fastsette nye skjerpende vilkår om vannslipping, ettersom det er pålegg som vil kunne medføre store produksjonstap. Stortinget mente at skjerpende vilkår om minstevannføring kun burde fastsettes hvor spesielle hensyn tilsier et slikt pålegg, jf. Innst.O. nr. 66 (1991-1992). Det forutsettes at revisjon *ikke* skal medføre *vesentlig produksjonstap* for konsesjonæren.

c. Kan offentlig eier i så fall kreve noen form for kompensasjon?

Svar:

Konsesjonæren kan ikke kreve noen form for kompensasjon for endringer foretatt innenfor de lovfaste rammene for revisjonsadgangen. Det fremgår av vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 og industrikonsesjonsloven § 5 a at konsesjonæren har adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkårene. Frafalles ikke konsesjonen innen fristen, er konsesjonæren bundet av de reviderte vilkårene.

Spørsmål 6

Vedrørende evigvarende konsesjoner til private kraftverk.

a. På hvilken måte kan myndighetene, av miljøhensyn og lignende, legge føringer på privat eide kraftverk som i dag ikke omfattes av hjemfall?

Svar:

Private eiere av vannfall som ble ervervet før kravet om konsesjon for erverv av vannfall ble innført kan ikke pålegges føringer av miljøårsaker eller liknende etter industrikonsesjonsloven.

Tillatelse til vassdragsregulering er gitt etter vassdragsreguleringsloven. Privateide vannfall og kraftverk av noen betydning uten konsesjon ligger i all hovedsak i vassdrag som har en vassdragsreguleringsforening (brukseierforening). Etter loven må alle kraftverkseiere være medlemmer av brukseierforeningen som innehar konsesjonene etter vassdragsreguleringsloven for de reguleringer som nyttes av samtlige kraftverk i vassdraget. Brukseierforeningenes konsesjoner kan pålegges føringer av offentlige myndigheter av miljømessige årsaker eller liknende i hovedsak gjennom de vanlige reglene om revisjon av vilkår mv., jf. svar på spørsmål 5.

For tilfeller hvor privateide vannfall og kraftverk uten konsesjon ikke er knyttet til en brukseierforening, vil det normalt foreligge tillatelser til tiltak etter vannressurslovgivningen. Det følger av vannressursloven § 66 at loven også gjelder for vassdragstiltak som ble påbegynt før lovens ikrafttredelse. Vassdragsmyndigheten kan i særlige tilfelle bestemme at tiltaket må ha konsesjon, og at tiltaket blir ulovlig hvis det ikke sendes søknad innen en fastsatt frist.

b. Er ovennevnte i så fall praktisert på noe tidspunkt?

Svar:

Det vises til svar under a ovenfor. Adgangen til innkalling av eldre vassdragstiltak etter vannressursloven § 66 har ikke blitt benyttet etter at vannressursloven trådte i kraft i 2001.

c. Gitt at private kraftverk som omfattes av hjemfall gis evigvarende konsesjoner – vil de bli gjenstand for samme type revisjonsprinsipper som for offentlige?

Svar:

Ja.

d. Ville man i de mest "ekstreme" tilfeller kunne innskjerpe en konsesjon slik at den i praksis ble "ubrukelig"?

Svar:

I tilfeller hvor viktige samfunnsmessige hensyn skulle vise seg å veie vesentlige tyngre enn hensynet til konsesjonærens interesser, foreligger det en viss adgang til omgjøring av konsesjonsvilkår eller tilbakekall av konsesjoner etter alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige regler.

Spørsmål 7

Flere aktører i industrien har utarbeidet alternative modeller for hjemfallsordningen, deriblant Norsk Hydro, som enkelt sagt mener industrien bør gis evigvarende eierskap til dagens eide kraftverk under forutsetning av at kraften brukes i tråd med konsesjonsvilkårene. Deres modell innebærer at formålet om nasjonalt eierskap ivaretas, samt sikrer at omfanget av offentlig eierskap opprettholdes på dagens nivå. Likevel er denne modellen ikke vurdert grundig (jf. prp. s. 86).

a. Hvorfor er ikke alternative modeller utredet og vurdert mer utfyllende?

Svar:

På side 43 i proposisjonen heter det:

"Norsk Hydro og flere andre aktører ber departementet vurdere en modell som innebærer at de private konsesjonene omgjøres til tidsubegrensede konsesjoner uten hjemfallsvilkår. Det blir videre presisert at de private kraftselskapene bare kan beholde sine kraftverk så lenge disse brukes som forutsatt i konsesjonene. Dersom denne modellen gjennomføres mener Hydro at konsolideringsmodellen forøvrig kan gjennomføres som foreslått.

Departementet vil presisere at konsolideringsmodellens mål er å sikre og styrke det offentlige eierskapet til vannkraftressursene. Ved å gi de private konsesjonærene evigvarende konsesjon vil ikke målet om styrking av det offentlige eierskapet nås. Ved å gi private konsederte kraftverk tidsubegrenset konsesjon uten hjemfall vil det medføre at staten frafaller hjemfall til ca 7,8 TWh til gunst for private konsesjonærer som i dag har konsesjon med hjemfallsvilkår. Det vises for øvrig til punkt 6.6"

Det blir lite konsistent med konsolideringsmodellens formål om å styrke det offentlige eierskapet, dersom reglene samtidig skal endres slik at de private aktørene kan få en evigvarende rett til å eie sine vannfall og kraftverk.

b. Statsråd Haga ga i Dagsnytt18 3. juni inntrykk av at "Hydro-modellen" ikke ville blitt akseptert av ESA. På hvilket grunnlag hevdes dette?

Svar:

Det avgjørende ved valg av modell har vært om målsetningen om styrket offentlig eierskap til vannkraftressursene er forenlig med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Departementet fortolker dommen fra EFTA-domstolen slik at konsolideringsmodellen er i samsvar med de krav som stilles etter EØS-avtalen. Det vises til svaret ovenfor.

c. Er Statsråden overbevist om at Regjeringens konsolideringsmodell vil bli akseptert av ESA, eventuelt - på hvilke punkter er Regjeringen forberedt på at ESA kan komme med innvendinger?

Svar:

Departementet har hatt løpende kontakt med ESA i prosessen i arbeidet med å revidere industrikonsesjonsloven på grunnlag av avgjørelsen i EFTA-domstolen. ESA tar først endelig standpunkt til saken når proposisjonen er fremlagt for Stortinget og lovvedtak er fattet. Departementet er av den oppfatning at den framlagte ordningen er i samsvar med EØS-avtalen.

Spørsmål 8

En annen alternativ ordning, dog lignende Hydro-modellen, er å fjerne Hjemfall fra alle kraftverk, men å beholde en statlig forkjøpsrett ved transaksjoner.

- a. Hvilke innvendinger kunne ESA hatt til en slik modell?*
- b. Er Statsråden enig i at en slik ordning ville ivareta industriens ønsker og behov, uten å svekke offentlig eierskap?*
- c. På hvilken måte tror Regjeringen en slik ordning kunne redusert nasjonens verdiskaping fra vannkraften?*
- d. På hvilken måte ville samfunnet ta på at det offentlige ikke eide de samme kraftverkene?*
- e. Er Statsråden enig i at ordningen med statlig forkjøpsrett ville sikret nasjonale interesser i forhold til eventuelle transaksjoner av vannkraftverk?*
- f. Kan Statsråden være behjelpelig med å formulere en lovtekst som ivaretar pkt. e. over - om at loven skal gi evigvarende konsesjoner, men med statlig forkjøpsrett? Lovteksten må ta høyde for at det offentlige ønsker å revidere konsesjonene med jevne mellomrom, slik at de er i tråd med samfunnets prioriteringer av miljø og lignende.*

Svar:

Etter å ha utredet og analysert norsk lovgivers fortsatte handlingsrom under EØS-avtalen, legger departementet til grunn at dommen fra EFTA-domstolen i prinsippet kan tenkes etterlevd på tre forskjellige måter, jf. proposisjonen punkt 5.2.

Regjeringens forslag er den konsolideringsmodellen som er fremmet i proposisjonen. Alternativet med statlig forkjøpsrett må i realiteten regnes som en ny variant av opphevelse av hjemfallsinstituttet. Regjeringens vurdering av ulike alternativer fremgår av proposisjonen punkt 5.2. Under punkt 5.2.1 om opphevelse av hjemfallsreglene heter det:

"Regjeringen har på denne bakgrunn ikke funnet grunnlag for å utrede dette alternativet videre. En slik løsning går mot regjeringens grunnleggende syn på fremtiden for norsk vannkraftsektor.

En avskaffelse av hjemfallsinstituttet er heller ikke utredet eller vurdert av tidligere regjeringer. Under regjeringen Bondevik II var en slik løsning ikke på dagsordenen

da ulike alternativer ble utredet i 2001-2002. Det lå heller ikke i Hjemfallsutvalgets mandat å fremme forslag om en opphevelse av hjemfallsinstituttet.

På dette grunnlaget anser departementet det som uaktuelt å foreslå en opphevelse av hjemfallsreglene.”

Uten å ta nærmere stilling til det skisserte alternativet vil jeg påpeke at et system med forkjøpsrett ved transaksjoner måtte inneha de samme svakheter som den såkalte transaksjonsmodellen i ulike variasjoner, siden det ville være nødvendig å fastsette en terskel for når en forkjøpsrett skulle utløses ved overdragelser av aksjer eller eierandeler. Jeg viser for øvrig til proposisjonen punkt 6.3.5 hvor det uttales:

”Hva gjelder nødvendigheten, finnes det etter departementets syn ikke alternativer til den foreslåtte konsolideringsmodellen som like effektivt vil kunne realisere formålet om å etablere et konsistent system for offentlig eierskap til vannkraften.

Dette er i realiteten en del av det kompleks som har vært utredet og diskutert i flere runder siden hjemfallssaken første gang kom opp i 2001, i ulike sammenhenger. Ingen av de forslag som har kommet så langt vil kunne gjøre dette, verken forslaget fra den interdepartementale arbeidsgruppen som avga rapport i 2002, eller forslagene fra flertall og mindretall i Hjemfallsutvalget i 2004, eller andre varianter som har vært fremme senere i offentlig debatt og interne utredninger i forvaltningen, jf. punkt 5.2 ovenfor.”

Spørsmål 9

På norsk sokkel er det politisk aksept for en blanding av private/offentlige og norske/utenlandske aktører. Det er en generell forståelse for at verdiskapningen styrkes ved et slikt mangfold, og at fellesskapets interesser ivaretas gjennom gode konsesjonsregler og skattesystemet.

a. Hvorfor mener Regjeringen vannkraften må være offentlig eid for å ivareta dette, mens man i petroleumssektoren ikke trenger offentlig eierskap?

Svar:

Olje- og gassforekomstene på den norske kontinentalsokkel er den norske stats eiendom mens vannfall er eid av grunneiere som kan være både private og offentlige. I tillegg er vannressursene evigvarende, i motsetning til olje- og gassforekomstene. Et offentlig eierskap av vannressursene er derfor viktig for at en for fremtiden sikrer at ressursen blir utnyttet til beste for allmennheten. Samtidig vil det fortsatt være mulig i vannkraftsektoren med privat deltakelse i utnyttningen av ressursen gjennom adgangen til inntil 1/3 deleierskap og eventuelle fremtidige ordninger for utleie av vannfall og kraftverk.

b. Mener Regjeringen verdiskapningen fra norsk sokkel ville vært høyere dersom kun norske, offentlig eide oljeselskap var aktører på norsk sokkel?

Svar:

Det er fordelaktig og nødvendig at et bredt mangfold av aktører med ulike kompetanse deltar på norsk sokkel.

Industrikonsesjonsloven regulerer hvem som kan eie vannkraftsproduksjon, ikke hvem som kan være aktører i sektoren. Det vil fortsatt være mulighet for private innslag i drift av vannkraftverk og omsetning av kraft. Videre åpner konsolideringsmodellen for 1/3 privat eierskap og eventuelle fremtidige ordninger for utleie av vannfall og kraftverk. Samtidig sikrer konsolideringsmodellen det offentlige eierskapet. I petroleumssektoren blir fullt offentlig eierskap ikke sett på som nødvendig blant annet fordi ressursen har en begrenset varighet sammenlignet med vannressursene og fordi det offentlige eier forekomstene før de utvinnes.

Gjennom Statens Direkte Økonomiske Engasjement (SDØE) og deleierskap i StatoilHydro har det offentlige et sterkt engasjement også i petroleumssektoren. I petroleumssektoren er det norske offentlige eierskapet konsentrert og derfor er det særlig viktig med andre aktører, mens vannkraftsektoren har et mangfold av offentlige eiere.

Spørsmål 10

Kraft fra offentlige kraftverk eksporteres ofte til utlandet, mens industrien fastholder at de ønsker en løsning hvor de forplikter seg til å bruke egenprodusert kraft til industriformål i Norge. Samtidig frykter industrien at konsolideringsmodellen medfører redusert industrivirksomhet i Norge, fordi konkurransefortrinnet med billig kraft vil forsvinne. Statsrådets visjoner om Norge som "Europas batteri" ved å eksportere miljøvennlig kraft med Regjeringens konsolideringsmodell vil derfor kunne gå på bekostning av norsk industri.

a. Er det foretatt konsekvensanalyser av et slikt utfall?

Svar:

Industrien har i sammenheng med endringene som foreslått i industrikonsesjonsloven tatt opp spørsmål om kraftverkene som har hjemfallsvilkår. Kraftbalansen og krafteksport/import har ikke blitt tatt opp i særlig grad i den forbindelse. Konsolideringsmodellen innebærer et mer konsistent lovverk, og vil ytterligere styrke det offentlige eierskapet som alltid har ligget til grunn for norsk vannkraftproduksjon. Hjemfallsreglene har sikret et sterkt spredt offentlig eierskap. De økonomiske konsekvensene av de endringene som nå foreslås i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) er derfor begrensede, og spesielt vil konsolideringsmodellen i liten grad ha konsekvenser for kraftmarkedet i forhold til dagens situasjon.

Interessene til eiere av kraftverk med hjemfallsvilkår ivaretas ved forslaget til lovfesting av omgjøring av konsesjonsvilkårene om tidsbegrensing og hjemfall dersom vannfall og

kraftverk med hjemfallsvilkår overdras fra privat til offentlig eier. Det vises til punkt 5.10 i proposisjonen.

b. Dersom konsolideringsmodellen resulterer i at norsk industri selger sine vannkraftverk til det offentlige, hvilket grunnlag har Regjeringen for å tro at denne kapitalen vil bli reinvestert i norsk næringsliv?

Svar:

Regjeringen er svært opptatt av vilkårene for kraftintensiv industri i Norge. Regjeringen arbeider for at kraftintensiv industri har langsiktige og konkurransedyktige samlede rammevilkår i Norge. Det er de samlede rammevilkårene som er avgjørende for hvor industrien vil investere i framtiden.

Spørsmål 11

For kraftforedlende industri er energikostnader en vesentlig del av produksjonskostnadene. Eierskap til vannkraftverk har vært en forsikringsordning mot høye kraftpriser i fremtiden. Regjeringen gir inntrykk av at dette kan fortsette selv om industrien må selge kraftverkene til offentlige aktører.

a. Hvilken grunn er det til å tro at ESA vil akseptere at en industribedrift skal få kjøpe kraft til under markedspris fra et kraftselskap hvor industribedriften eier maksimum 1/3?

Svar:

En eier i et selskap kan etter aksjeselskapslovgivningen ikke tilgodeses på bekostning av de øvrige eierne. Deleierskap i vannkraftselskaper kan imidlertid bidra til at private, herunder industribedrifter, kan få eksponering mot kraftmarkedet og på denne måten sikre sine interesser.

b. Er Statsråden enig i at en slik løsning vil redusere kraftselskapets overskudd - og derved redusere verdien for de offentlige eiere?

Svar:

Det vises til svaret ovenfor under a.

c. Hvilke incentiver har et offentlig eid kraftselskap til å la en industribedrift få eie 1/3 av kraftselskapet, og for dernest å få kjøpe kraft til under markedspris?

Svar:

Som beskrevet under a, vil private og offentlige eiere måtte behandles likt. Hvorvidt offentlige eiere vil inngå avtale med private om eierskap inntil 1/3, må nødvendigvis bero på en totalvurdering fra deres side.

d. Mener Regjeringen at det for en industribedrift er likegyldig om de får eie vannkraftverk eller må kjøpe det fra en offentlig aktør?

Svar:

Industribedriftene legger stor vekt på at de må ha mulighet til å sikre sin krafttilgang på lang sikt. En slik langsiktighet kan bedriftene oppnå gjennom langsiktige kraftavtaler eller deleierskap til kraftproduksjon.

Spørsmål 12

Regjeringen varsler at den vil komme tilbake til Stortinget vedrørende lovverket for utleie av vannkraftverk. Kan Regjeringen likevel skissere hvilke eventuelle begrensninger man ser for seg i forhold til utleie av offentlig eide vannkraftverk til private og/eller utenlandske selskaper?

Svar:

Regler om utleie av vannfall og tilhørende kraftverk reiser en rekke særskilte problemstillinger. Ettersom dette i seg selv ikke er en nødvendig del av konsolideringsmodellen, vil regjeringen først komme tilbake til dette i en egen proposisjon.

Spørsmål 13

Enkelte frykter at privates mulighet til å eie 1/3 av vannkraftverkene reduserer samfunnssikkerheten, fordi ikke-norsk-statlige aktører kan få innsyn i vannkraftsystemet etc.

a. Frykter Regjeringen at private og/eller utenlandske krefter vil kunne misbruke et eierskap i norsk vannkraft?

Svar:

Samfunnet er avhengig av sikker forsyning av elektrisk energi for å opprettholde sine funksjoner og virksomheter. Med grunnlag i energiloven og vannressursloven med tilhørende forskrifter, skal NVE arbeide for å sikre en robust kraftforsyning med stabil kraftleveranse. NVE fører tilsyn med at alle aktører innen norsk kraftforsyning har en bevisst holdning til beredskapsarbeid og iverksetter de tiltak som er nødvendige for å oppnå robusthet i egne systemer i tråd med beredskaps- og sikkerhetsregelverket for kraftsektoren. NVE arbeider for en helhetlig og sikker forsyning av kraft uten avbrudd, også i ekstraordinære situasjoner. NVEs ansvar for beredskap og sikkerhet i kraftforsyningen dekker alt fra kraftverk, dammer og reguleringsanlegg, kraftledninger, transformatorstasjoner, tilhørende styrings- og driftskontrollsystemer, informasjonssikkerhet, tilgangskontroll m.m. NVE ivaretar egne myndighetsoppgaver hovedsakelig gjennom veiledning, tilsyn og øvelser. Det settes fokus på forebyggende tiltak, men også på skadebegrensning i situasjoner som kan oppstå i fred, under beredskap og krig.

Jeg har vanskelig for å se at privat norsk eller utenlandsk minoritetseierskap på inntil 1/3 i offentlig eide vannkraftselskaper gir grunnlag for bekymringer om misbruk av deleierskap generelt eller i en krisesituasjon. Beredskaps- og sikkerhetsregelverket for sektoren ivaretar behovene for å beskytte sensitiv og gradert informasjon om kraftforsyningen.

Deleierskap vil kunne gi private aktører innsikt i kommersielle og strategiske beslutninger om drift, planlegging, investeringer m.m. Det er vanskelig å se at slik innsikt skulle gå utover de legitime behov enhver aksjonær eller deleier har i forhold til å ivareta interesser knyttet til avkastningen på egne investeringer. Det fremlagte lovforslaget sikrer samtidig at ingen privat deleier reelt vil kunne ha mer enn 1/3 av kapitalen eller stemmene i et offentlig selskap, og derigjennom kunne utøve negativ kontroll på bekostning av de offentlige eiernes flertall.

b. Frykter Regjeringen at private og/eller utenlandske krefter i en krisesituasjon på noen måte vil kunne sabotere energisikkerheten gjennom sitt eierskap i norsk vannkraft?

Svar:

Det vises til svar under a ovenfor.

c. Kan noen av ovennevnte momenter gjøre seg gjeldende dersom de samme aktører leier norsk offentlig eid vannkraft?

Svar:

Regler om utleie av vannfall og tilhørende kraftverk reiser en rekke særskilte problemstillinger. Ettersom dette i seg selv ikke er en nødvendig del av konsolideringsmodellen, vil regjeringen komme tilbake til alle aspekter ved utleie i en egen proposisjon. For øvrig vises det generelt til svaret under a ovenfor.

Spørsmål 14

Regjeringen legger opp til at småkraftverk under 4000 naturhesterkrefter skal unntas krav om offentlig eierskap. I vanlig begrepsbruk regnes småkraftverk for å være opp til 10 MW.

a. Hvorfor bruker Regjeringen betegnelsen naturhesterkrefter fremfor MW?

Svar:

I Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) fremmes kun de endringer som er nødvendige eller relevante for gjennomføring av konsolideringsmodellen. Naturhesterkrefter er det begrep som lenge har vært nedfelt i vassdragslovgivningen for å definere ulike grenser for konsesjonsplikt o.l. Jeg er klar over at en rekke aktører av ulike årsaker har tatt til orde for å innføre en effektgrense.

En eventuell overgang til en annen ordning ville kreve grundige utredninger og en omfattende gjennomgang av så vel industrikonsesjonsloven som

vassdragsreguleringsloven. Jeg vil minne om at begrepet naturhestekrefter foruten å være grunnlaget for å fastsette grensen for konsesjonsplikt, også er grunnlaget for beregningen av konsesjonskraft og konsesjonsavgifter.

b. Hvorfor har Regjeringen lagt seg på et lavere effektnivå i denne saken enn det som er normalt i omtale av småkraftverk?

Svar:

Grensen på 4000 nat.hk. ble hevet fra 1000 nat.hk. ved lovendring i 2004 (lov nr. 56/2004), jf. Ot.prp. nr. 54 (2003-2004) og Innst. O. nr. 75 (2003- 2004). Begrunnelsen for økningen var å legge til rette for økt småkraftutbygging gjennom en enklere konsesjonsprosess.

Bestemmelsen forutsetter en vurdering av hvordan et vannfall kan reguleres. Det er ikke et eventuelt konkret utbyggingsprosjekt eller kraftverkets faktiske installerte effekt som skal danne utgangspunktet for utregning av kraftgrunnlaget i fallet. Den endelige vurderingen av et falls kraftgrunnlag hører det under forvaltningens skjønn å ta stilling til.

De fleste småkraftverk faller under konsesjonsgrensen på 4 000 naturhestekrefter. Småkraftforeningen har i sin høringsuttalelse gitt uttrykk for at de støtter videreføringen av konsesjonsgrensen på 4 000 naturhestekrefter. Foreningen har påpekt at uregulert elvekraft under 10 MW nesten alltid vil falle under denne grensen.

Spørsmål 15

ESAs likebehandlingsprinsipp kan oppfylles på tre måter:

- a) alle aktører får hjemfall,*
- b) alle aktører slipper hjemfall*
- c) private kraftverk hjemfaller mot full kompensasjon*

Hva innebærer det at private kraftverk hjemfaller mot full kompensasjon? For eksempel hvor mange års tapt fortjeneste/økte utgifter vil man kompenseres for?

Svar:

Ved valg av konsolideringsmodellen har regjeringen bygd på EØS-avtalen og EFTA-domstolens fortolkning slik det fremgår av dommen avsagt 26.06.2007.

Som det fremgår av proposisjonen punkt 5.2 kan dommen i prinsippet tenkes etterlevd på tre forskjellige måter:

1. Oppheve hjemfallsreglene
2. Innføre hjemfall for alle konsesjonærer, også for offentlige eiere
3. Konsolidere gjeldende ordning og gjøre den mer konsistent

Regjeringens forslag er det tredje alternativet og den konsolideringsmodellen som er fremmet i proposisjonen. Som det fremgår av proposisjonen innebærer hjemfall at vannfall og kraftverk tilfaller staten vederlagsfritt ved konsesjonstidens utløp.

Som det fremgår av punkt 6.6 i proposisjonen er det under konsolideringsmodellen et integrert og konsistent element i eierreguleringen at konsederte vannfall og kraftverk til private fortsatt må være underlagt tidsbegrensning og hjemfall. På denne måten vil denne delen av vannkraften med tiden bli underlagt offentlig eierskap, slik forutsetningen har vært helt siden konsesjonene opprinnelig ble gitt. Jeg vil videre vise til proposisjonen punkt 6.6 hvor det uttales:

"Videre må understrekes at alle de aktuelle konsesjonene er gitt med tidsbegrensning og ufravikelig hjemfallsvilkår. Etter industrikonsesjonsloven har det ikke vært adgang til å gi konsesjoner til private selskaper annet enn på slike vilkår. Dette har vært et grunnprinsipp siden 1909, og en stabil ramme for selskapene, som er lagt til grunn for deres økonomiske disposisjoner, regnskapsførsel og løpende verdisetting. Hjemfallsinstituttets historie gir solid dokumentasjon på at det ikke ville vært aktuell politikk å godta evigvarende privat eierskap til vannkraftressursene. Hjemfall har vært et ufravikelig vilkår for utbygging i regi av private.

De private selskapene har derfor aldri hatt grunnlag for forventning om annet enn at hjemfall vil inntre ved konsesjonsperiodens utløp, og det er viktig faktisk bakgrunn også for den EØS-rettslige vurderingen.

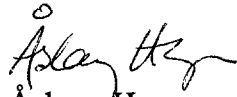
...

Departementet vil også påpeke, som redegjort for i punkt 5.10, at adgangen til omgjøring av konsesjonsvilkårene om tidsbegrensning og hjemfall ved salg av minst 2/3 av vannfall og kraftverk fra private til offentlige eiere foreslås videreført. Dette vil ha den konsekvens at de private konsesjonærene beholder en mulighet til å realisere verdiene av kraftverkene innenfor rammene av et system bygget på offentlig eierskap, og dette styrker ytterligere modellens konsistens og forholdsmessighet.

Subsidiært har det vært hevdet at dersom selskapene ikke blir fritatt for hjemfall, kan de ha et EØS-rettslig krav på kompensasjon når kraftverkene hjemfaller. Departementet er ikke enig i dette. EØS-retten gir ikke noe eget grunnlag for et slikt krav på kompensasjon. For det første er ikke eventuelt manglende kompensasjon i seg selv noen restriksjon. For det andre kan det ikke ut fra EØS-rettens forholdsmessighetsprinsipp utledes krav på noe bestemt vederlagsnivå ved avståelse av eiendom til det offentlige. Hjemfallsinstituttet bygger på at kompensasjonen ligger i adgangen til å utnytte ressursene i en konsesjonsperiode på 60 år, og dette er i seg selv ikke i strid med EØS-retten.

På denne bakgrunn legger departementet til grunn at selskaper som i dag eier konsederte vannfall og kraftverk underlagt tidsbegrensing og hjemfall ikke kan gjøre nye krav gjeldende som følge av innføringen av konsolideringsmodellen.”

Med hilsen

Åslaug Haga